

**YÜKSEK DENETİM KURUMLARI ULUSLARARASI TEŞKİLATI
XV. KONGRESİ (XV. INCOSAI) TARAFINDAN KABUL EDİLEN
KAHİRE BİLDİRİSİ ***

I. GİRİŞ

Yüksek Denetim Kurumları Uluslararası Teşkilatı (INTOSAI) nin XV. Kongresi 25 Eylül - 2 Ekim 1995 tarihleri arasında Mısır'ın Kahire şehrinde yapılmıştır. Kongrede çeşitli denetim sistemlerini ve teşkilatın bölgesel çalışma gruplarının her birini temsil eden 125 yüksek denetim kurumunun katılımı ile "Çevre Denetimi" ve "INTOSAI Daimi Komisyonları ve Grupları Aracılığı ile Devlet Mali Yönetiminin İyileştirilmesi" ana başlıklı konular tartışılmıştır. Çeşitli uluslararası teşkilatlardan 16 gözlemci de Kongre'ye katılmıştır.

Kongre'nin nihai ürünü "Kahire Bildirisi" (Cairo Statement) adı verilen bir belge olmuştur. Bu bildiriye, konular, varılan sonuçlar ve müzakereler sırasında yüksek denetim kurumlarınca yapılan tavsiyeler özetlenmiştir. Görüşülen konular ve alt konular aşağıdaki gibidir :

Konu I : Çevre Denetimi :

Alt konu IA : Önemi ve tanımları

Alt konu IB : Çevre Denetiminde Yüksek Denetim Kurumlarının (YDK) Roller ve Sorumlulukları

Alt konu IC : Çevre Denetiminde Kullanılan Metodoloji ve Teknikler

Alt konu II : INTOSAI Daimi Komisyonları Aracılığı ile Devlet Mali Yönetiminin İyileştirilmesi

Alt konu IIA : Muhasebe

Alt konu IIB : Denetim

Alt konu IIC : İç Kontrol

Alt konu IID : Kamu Borçları

Alt konu IIE : Elektronik Veri İşlem

Alt konu IIF : Program Değerlendirme

* Çeviri, Dış İlişkiler Grubunca bildirim in İngilizce nüshasından yapılmıştır.

Kongre, I ve II numaralı konuların raportörlerinin hazırladıkları raporlardaki değerli katkıları ve yüksek denetim kurumlarının kongre öncesi sunduğu bildirimler ile bu bildirimlerde ortaya koydukları görüşlerini esas almış; bu belgeler Kongre esnasındaki üç genel kurul oturumunda ve otuziki tartışma oturumunda gözönünde tutulmuş ve Kahire Bildirisine temel teşkil etmiştir.

II. SUNUŞ

Yüksek Denetim Kurumları XV. Uluslararası Kongresi :

- * Dünyada yer alan önemli politik ve ekonomik değişiklikleri ve bu değişikliklerin yüksek denetim kurumları üzerindeki etkisini kabul ederek;
- * Görev ve yetkileri açısından aralarındaki mevcut farklılıklara rağmen, INTOSAI üyesi yüksek denetim kurumlarından her birinin, ülkelerindeki kamu fonlarını ve programlarını yönetenlerin kendilerine hesap verme sorumluluğunu garanti altına almaya yönelik ortak amacı paylaştığını kabul ederek;
- * Yüksek denetim kurumları açısından, görevlerinin yerine getirilmesinde kendilerine dayanak olabilecek güçlü bir bildirin mevcut bulunmasının taşıdığı önemin bilincinde olarak;
- * Lima Deklarasyonunu ve bundan önceki ondördüncü Uluslararası Kongrede yapılmış olan çalışmalarını gözönünde tutarak itibar ederek ve bunları temel kabul ederek; XV. Kongreye katılan yüksek denetim kurumlarının değerli katkılarının idrakinde olarak; INTOSAI bölgesel çalışma gruplarının, Devlet Denetimi Uluslararası Dergisinin ve INTOSAI Geliştirme Girişimi (IDI) nin değerli çalışmalarını takdir ederek;
- * INTOSAI daimi komitelerinin çalışmaları ile Onbeşinci Kongrenin çalışmalarını bütünleştirmenin önemini teyit ederek;
- * Kongre'de tartışılan konuların birbirini tamamlayıcı ve yekdiğerine bağlı olma özelliğinin bilincinde olarak ve bu konularda bütün yüksek denetim kurumları, INTOSAI komiteleri ile ilgili diğer kurumlar arasında devamlı bir iletişim sağlanmasına ve bunun teşvik edilmesine ilişkin ihtiyacın farkında olarak;

Yüksek Denetim Kurumlarının mevcut veya ortaya çıkacak uygulamaya ilişkin ihtiyaçlarına cevap veren "Kahire Bildirisi" adlı bu belgeyi, XV. INTOSAI KONGRESİ çalışma sonuçlarının değerli bir ifadesi olarak ONAYLAR; ve bundan dolayı,

Kahire bildirisini kabul etmeye; karar verir.

III. TAVSIYE KARARLARI

KONU I : ÇEVRE DENETİMİ

Alt konu IA : Çevre Denetiminin Önemi, Tanımlar ve Çevre Denetimi Çalışma Grubunun Çalışmaları

Çevrenin korunması ve geliştirilmesine ilişkin konuların önemi nedeniyle İNCOSAI, Yüksek Denetim Kurumlarını, denetim görev ve sorumluluklarını yerine getirirken, çevreye ilişkin hususları da dikkate almaya teşvik eder.

Çalışma Grubunun günümüze kadar yürüttüğü faaliyetlerin, XV. İNCOSAI için yapılan hazırlıklar ve önerilerin ve üyelerin Altbaşlık IA tartışma oturumu sırasında ifade ettikleri görüşlerin değerlendirilmesi sonucu İNTOSAI' ye aşağıdaki hususların tavsiye edilmesi teklif edilmiştir.

1- Çevre denetimi alanında üyelerince yapılan farklı tanımları dikkate alarak, İNTOSAI, tanım konusunda Çalışma Grubunca önerildiği biçimde;

- Çevre denetimi tanımı içinde mali, uygunluk ve performans öğelerinin, ve

- Ancak denetlenecek hükümet programı veya projesinin bir parçası olması halinde çevre denetimi tanımının bir parçası olarak "sürdürülebilir gelişme" (sustainable development) kavramının ihata ettiği bir çerçeve yaklaşımını (framework approach) kabul etmeyi tercih eder.

2- İNTOSAI, Çalışma Grubunun XV. İNCOSAI için yaptığı hazırlık çalışmalarını dikkate alarak, çalışma grubunu, çevre denetimi konusunda bilgi toplama işini sürdürmeye ve bu toplanan bilgiyi ilgili İNTOSAI üyelerine iletmeye teşvik eder.

3- Üyelerin, doğal kaynaklar ve bunların denetimine ilişkin normlar ve araçlar geliştirme hususunda Yüksek Denetim Kurumlarının üstlenebileceği muhtemel fonksiyon (rol) konusunda gösterdikleri ilgi ışığında, İNTOSAI, Çalışma Grubunun daha ayrıntılı biçimde anılan konuya eğilmesini ve edindiği bilgiyi ilgilenen üyelere iletmesini tavsiye eder.

4- Yüksek Denetim Kurumları; hükümetlerini, planlama ve karar verme süreçlerine çevre maliyetlerini de dahil etme konusunda harekete geçirmek suretiyle ülkelerinde etkin bir rol oynamaya teşvik edilmelidir.

5- Konu I'in uzman konuşmacı (Keynote speaker) tarafından ilginç ve aydınlatıcı biçimde sunulmuş olduğu gözönünde bulundurularak; gelecekte bu yöntemin mümkün ve uygulanabilir olduğu Kongrelerde ana konuların takdiminde uzman konuşmacılardan yararlanılması teşvik edilmelidir.

Alt konu IB- Çevre Denetiminde YDK'ların Rol ve Sorumlulukları
Aşağıdaki tavsiyelerle ilgili olarak vurgulanması gereken nokta; YDK'ların gerçekte yapabileceklerinin kültür, uygulanabilirlik, öncelik, kaynak ve deneyim yetersizliği gibi faktörler ile sınırlı olabileceğidir.

1- INTOSAI, YDK'ları, halihazırdaki görev ve yetkilerini mümkün olduğu ölçüde tam kullanmaya, gerektiğinde ve mümkün olduğunda, bu yetkilerini mevzuatları yoluyla çevre denetimini tüm boyutları ile içerecek şekilde genişletmeye teşvik etmelidir.

2- YDK'lar, sadece mali denetim yetkisine sahip oldukları ülkelerde bile, çevresel maliyetler ve yükümlülükleri-çevresel tahribat da dahil olmak üzere-belirleyerek Bakanlara, Parlamento ve kamuoyuna iletmeye teşvik edilmelidir.

3- INTOSAI, YDK'ları mümkün olduğu ölçüde ülkelerinde yapılan uygunluk denetimleriyle uluslararası anlaşmalar arasında (daha önce kaydedilmiş bulunan hususları da gözönünde tutarak) mutabakat sağlamaya teşvik etmeli ve YDK'ları ortak veya eşzamanlı denetimleri konusunda cesaretlendirmelidir.

4- INTOSAI, YDK'ları önceki denetimlerinden elde ettikleri gözlem ve yaptıkları tavsiyelerle ilgili olarak izleme denetimleri (follow-up audit) yapmaya teşvik etmelidir.

5- YDK'lar hükümetlerini, çevresel maliyet-fayda bilgilerini toplama, rapor etmeye ve kabili tatbik olması halinde bu bilgileri denetlemeye teşvik etmelidir.

Alt konu IC - Çevre Denetiminde Kullanılan Metod ve Teknikler

1- INTOSAI Çevre Denetimi Çalışma Grubu, INTOSAI Denetim Standartlarını esas alarak;

- Çevre denetimlerinin yapılması; ve
- YDK'lar tarafından teknik ölçütler geliştirilmesi için rehber ve metodolojiler hazırlamalıdır.

2- YDK'lar, INTOSAI Denetim Standartlarına uygun olarak çevre denetimleri yapmayı üstlenirken, bu denetimleri yeterli ve tarafsız bir biçimde gerçekleştirmek için gerekli beceri ve uzmanlığa sahip olup olmadıkları konusunda değerlendirme yapmaya teşvik edilmelidir.

3- INTOSAI Çevre Denetimi Çalışma Grubu, YDK'lar arasında çevre denetimi konusunda eğitim ile bilgi ve uzmanlık alışverişine destek sağlayacak araçların geliştirilme imkanlarını araştırmalı ve INTOSAI Yönetim Kuruluna önermelidir.

Ana konu II- INTOSAI Daimi Komisyonları Aracılığı ile Devlet Mali Yönetiminin İyileştirilmesi

Alt konu IIA- Muhasebe Standartları Hakkında Rapor.

- Aşağıdaki 3 ana hususa ilişkin sonuç ve tavsiyeler müzakere edilmiştir:

i) Muhasebe Standartları Komitesi tarafından YDK'ların yararlanmaları için geliştirilen Muhasebe Standartlarının genel çerçevesi.

ii) 1992 Washington Bildirgesinde yer alan tavsiyelerle ilgili olarak gerçekleştirilenler çözüm bekleyen konular

iii) Komitenin gelecek 3 yıl için çalışma planı.

YDK'ların yararlanması için Muhasebe Standartları Komitesi tarafından geliştirilen muhasebe standartlarının genel çerçevesine gelince; Bu konuda katılımcılar, Komitenin çalışmalarına ilişkin takdirlerini ve desteklerini ifade etmişlerdir.

1992 Washington Bildirgesinde yer alan konulardan gerçekleştirilen ve çözüm bekleyen konular hakkında katılımcılar aşağıda açıkladığı üzere mutabakata varmışlardır.

Komite, 1992 Washington Bildirgesinde yer alan esas tavsiyenin Muhasebe Standartlarına ilişkin çerçevesinin, 15. Kongreye kadar Muhasebe Standartları Komitesi tarafından tamamlanması olduğunu ve bu görevin de şimdi tamamlandığını tesbit etmiştir.

Söz konusu çerçeve; mali raporlama hedeflerinin nasıl karşılanacağı konusunu yönlendirmekte ve bildirgede tavsiye edildiği gibi alternatifleri ve bir dizi çözüm önerilerini içermektedir.

Komite, Muhasebe Standartları Komitesi tarafından, dünyanın her tarafında konu ile ilgilendiği bildirilen kurum ve kişilerin üretilen hazırlık tas-lakları hakkında görüş ve yorumlarını içeren bir "Ortak Bilgi Ağı" oluşturulduğunu kaydetmiştir. Bu bilgi ağı; Washington Bildirgesinde tavsiye edildiği gibi diğer standart koyan kuruluşlardan ve kamu mali raporlarını hazırlayanlardan yardımlar sağlayarak, komitenin prestijini sürdürmeye ve ürünlerinin kabul edilebilirliğini güçlendirmeye yardımcı olacak şekilde tasarlanmıştır.

Komite, şimdiye değin yüksek düzeyde ilkeler geliştirilmesinde yoğunlaştığını ifade etmiştir. Bununla birlikte, komitenin gelecek 3 yıl için önerilen çalışma planının; 1992 Bildirgesinde önerildiği gibi bu üst düzey ilkelerin nasıl uygulanacağı konusunda açıklayıcı örnek mali raporları da içeren daha ayrıntılı rehberliği de içermesi gerekecektir.

Komite, gereksiz tekrarların ve tutarsızlıkların önlenmesine yardımcı olmak ve aşağıda belirtilen hususları gerçekleşmesini sağlamak üzere, Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu Kamu Sektörü Komitesi ile sıkı bağlar kurulmasına yönelik adımlar atılmasını tavsiye etmiştir:

i) Standartların geliştirilmesinde YDK'ların ihtiyaçları dikkate alınmalıdır.

ii) Kamu ve özel sektörler arasındaki farklılıklar açıkca kabul edilmelidir.

iii) Özel sektörün, muhasebe uygulamalarından elde ettiği deneyimin, kamu sektörü teşebbüslerine uygulanması imkanları dikkate alınmalıdır.

Komite, Washington Bildirgesinin YDK'ların ortak menfaatlerini ilgilendiren konularda yardımcı olmak amacıyla, diğer INTOSAI Daimi Komiteleri ile ilişkiler kurulması yönündeki tavsiyesine göre hareket edildiğini kaydetmiştir. Bu çerçevede; Muhasebe Standartları Komitesi, kamu borçlarının mali tablolara tam anlamıyla yansıtılması gereğini dikkate alarak, Kamu Borçları Komitesi ile işbirliği içindedir. INTOSAI'nin diğer komiteleri, akademik kuruluşlar ve ekonomik analize yönelik bilgi hazırlayanlar ile resmi ilişkiler henüz kurulmamıştır.

Komite, 1992 Washington Bildirgesinin önerisi doğrultusunda, her bir INTOSAI Bölgesi içinde alt komiteler oluşturularak görüş üretilmesinden çok, YDK'ların kendi görüşlerini sunmalarına imkan sağlanmasının daha basitleştirici olduğunu düşünmektedir.

Oturumun bu bölümünde katılımcılar, yukarıda belirtildiği gibi Washington Bildirgesinde yer alan tavsiyelerden gerçekleştirilenler ve çözüm bekleyenler konusunda mutabakata varmışlardır.

Gelecek 3 yıllık çalışma planı hakkında, Komitenin önerdiği yeni projelerin yerinde olduğunu ve bunların açıklayıcı örnek raporlar ve rapor formatlarını içermesi gerektiğini ifade etmişlerdir.

Ayrıca, dile getirilen bazı yararlı tesbit ve tavsiyeler aşağıda özetlenmiştir:

1- Muhasebe Standartları Komitesi, kamu mali raporları tiplerinin tasnifinde izlenen tarzın ve bunların hazırlanmasında yararlanılan muhasebe ilkelerinin değerlendirilmesinde istenmeyerek de olsa bütün üye ülkelerce izlenecek özel rapor örnekleri veya formatlar oluşturulduğu gibi bir izlenim vermemelidir.

2- Önerilen yeni projelerin yürütülmesinde; YDK'ların kendi yetkileri çerçevesinde uygulama imkanı bulamayacakları şekilde, katı ve sınırlayıcı "ilkeler ve kıstaslar" konulmaması, şeklindeki yaklaşım, Muhasebe Standartları Komitesince sürdürülmelidir.

3- Her ne kadar, YDK'ların kamu mali raporlama alanındaki yenilikleri teşvik sorumlulukları INTOSAI bünyesinde farklılıklar gösteriyorsa da, önerilen yeni projeler; asgari olarak, bütün YDK'ları kendi yetki alanları içindeki muhasebe esas ve uygulamalarını farklı bir bakış açısıyla ele alabilmelerini sağlayıcı nitelikte olmalıdır.

4- YDK'ların kamu mali raporlarındaki değişiklik ve iyileştirmelere ilişkin rollerinin tartışılması sırasında; YDK'nın kendisinin hazırladığı bir raporu denetlemesinden doğabilecek muhtemel nesnellik kaybı konusunda gerekli özen gösterilmelidir.

5- Muhasebe Standartları Komitesi, Kamu Borçları Komitesi ve bu komitenin kararları ile bağlantı kurmayı ve uyum sağlamayı sürdürmelidir.

6-Gerek program veya birim düzeyinde gerekse bir bütün olarak devletin genel mali durumu hakkında uygun bir performans raporlamasına ihtiyaç duyulmaktadır.

7- Muhasebe Standartları Komitesi, bir devlet kurumunun mali durumunun bir diğeri ile karşılaştırılmasını sağlamak üzere güvenilir bilgilere ihtiyaç olduğunu ve böyle bir karşılaştırmanın niteliğini ve yararlılığını istemeyerek de olsa azaltacak rapor formatları ve muhasebe esasları tavsiye edilmemesi gereğini dikkate almak durumundadır.

8- Muhasebe Standartları Komitesi; kamu faaliyetleri konusunda, geniş ve kapsayıcı bir raporlama yaklaşımına sahip olmalı ve muhasebedeki geriye dönük bilgilendirme esasında olduğu gibi bütçelerde de ileriye dönük bilgilendirme hazırlığı yapmanın önemini kabul etmelidir.

9- INTOSAI üyesi bir çok ülkede hükümetler, tüm olarak mali durumu raporlamayı kolaylaştırıcı nitelikteki "tahakkuk esasına dayalı muhasebe" sisteminin uygulanmasına yönelmektedir. Muhasebe Standartları Komitesi de yeni projelerinde, sabit kıymetlerin zaman içerisinde kullanılması ve tüketilmesi gibi "tahakkuk esasına dayalı muhasebe" sisteminin kullanımına ihtiyaç gösteren bir konu ile ilgili olarak, yeterli yönlendirici ek bilgilere yer vermektedir.

10- Önerilen çalışma programının yürütülmesi sırasında; Muhasebe Standartları Komitesi, tartışma gruplarında katılımcılarca ele alınan işin tabiatına özgü sorunları, tartışmayı kolaylaştırıcı şekilde ayrıntılandırmalı ve kesin hale getirmelidir.

Alt konu IIB : Denetim Standartları Konusunda Rapor

"Edindiğimiz ortak deneyimler hepimizin yararına." şeklindeki INTOSAI özdeyişine uygun olarak; INTOSAI Denetim Standartları Komitesinin, Denetim Standartlarını yaşayan, pratik ve uygun bir belge olarak muhafaza etmeye yönelik çalışmalarını mümkün kılmak için aşağıdaki tavsiyeler önerilmektedir.

1- Mevcut INTOSAI Denetim Standartlarının, üyelere kendi şartlarını dikkate alarak kendi standartlarını geliştirebilecekleri uygun ve geniş bir çerçeve sağladığı düşünülse de bu standartların uygunlukları ve yararlılıkları açısından XVI. INTOSAI (Kongre) öncesinde gözden geçirilmesi gerekmektedir. Bu nedenle üyelerin görüşlerine müracaat edilmeli ve Denetim Standartları Komitesi XV. INTOSAI'den çıkan ilgili kararları kaydetmelidir.

2- Denetim Standartları Komitesi standart tespit eden uluslararası diğer ilgili kuruluşlarla resmi veya gayiresmi bağlantılar tesis etmeğe teşvik edilir.

3- Denetim Standartları ve diğer komite faaliyetlerinin revizyonunda bölgesel grupların oynayacağı rolün Denetim Standartları Komitesince değerlendirilmesi önerilir.

4- Elleriinde ilgili materyel bulunup da Denetim Standartları Bibliografyasına henüz katkı sağlamamış olan üyeler mümkün olan en kısa süre içinde bu katkıyı gerçekleştirmeye davet edilir.

5- Denetim Standartları Bibliografyasının World Wide Web (tüm Dünya Ağı) girişi kullanılarak muhtemel INTERNETE kaydının sağlanması konusunda Genel Sekreteryaya ile danışmada bulunması Denetim Standartları Komitesine önerilir.

6- Özellik arzeden raporlar ile diğer yayınlardaki ilgi çekici hususların YDK'larca daha kolay değerlendirilmesini teminen, YDK'lardan beş INTOSAI dilinden en az birinde Bibliografyalar için özet bilgi sağlamaları konusunda istekte bulunulmasının düşünüülmesi önerilir.

7- Denetim Standartları Bibliografyasının yararlılığı konusunu gözden geçirmesi Denetim Standartları Komitesine tavsiye edilir.

8- Denetim Standartlarına ilişkin konuları görmek amacıyla benzer yasal ve anayasal konumda bulunan üyeler arasında yapılacak ikili temas ve görüş alışverişleri teşvik edilir, ve

9- " INTOSAI Mesleki Ahlak Kuralları taslağının" ve bunun hazırlanmasına yönelik faaliyet raporunun XVI. INTOSAI'de üyelerin görüşüne sunulmak üzere Denetim Standartları Komitesince hazırlanması onaylanır.

Alt konu IIC- İç Kontrol Standartları Raporu

"İç Kontrol Standartları", İç Kontrol Standartları Komitesince hazırlanan bir başlangıç belgesidir. Komite; ilave etkin iç kontrol mekanizmaları kurarak ve yerleştirerek, kamu yönetiminin iyileştirilmesi çalışmalarına devam edecektir. Bu çalışmaların sürdürülmesi bağlamında aşağıdaki tavsiyeler yapılmıştır.

1- Yaşayan bir belge olarak bibliyografya

Tartışma Grubu; İç Kontrol Standartları Komitesinin "Bibliyografya"nın iç kontrol alanında yaşayan bir belge olması görüşünü onaylamıştır.

Üye YDK'lardan; İç Kontrol alanında ulaşılan sonuç ve başarıların Komite Sekreterliğine iletilmesi istenilmiştir.

Bibliyografya, İngilizce olarak bütün YDK'ların hizmetine sunulacaktır.

Ayrıca, "Bibliyografya"; Harcamalar, gelirler, sabit kıymetler, stok ve envanter gibi çeşitli iç kontrol standartlarını değerlendiren kitap ve rehberleri içermelidir.

2- Komitenin Gelecek Faaliyetleri

- 1996 yılında komite; üye ülkelere, anket gönderecektir. 1997 yılı INTOSAI Yönetim Kurulu Toplantısına sunulacak bu ankette; YDK'lardan, İç Kontrol Standartları bibliyografyasında dikkate alınmak üzere ek ayrıntıların bildirilmesi istenecektir.

- Ayrıca İç Kontrol Standartları Komitesi, "İç Kontrolların etkinliğinin gözden geçirilmesi ve raporlanması konusunda YDK'larca kullanılan Geliştirme ve Değerlendirme Rehberi" konusunda bir taslak hazırlayacak ve bunu 1996 INTOSAI Yönetim Kurulu toplantısına sunacaktır.

- İç Kontrol alanında uluslararası bibliyografya hazırlanması sırasında elde edilen bilgiler temelinde, (bazı ülkelerde iç kontrolların politik değişimler nedeniyle uygulamadan kaldırıldığı bazı ülkelerde ise başlangıçta iç kontrolların bulunmadığı v.s.) İç Kontrol Standartları Komitesince, 1997 yılında eğer toplanabilirse, önemli meselelerin tartışılabileceği bir konferansın düzenlenmesinin uygun olacağı düşünülmektedir.

- Bu konferansın hazırlanması sırasında, komite, konferansın toplanması ve finansmanı ile ilgili konuları inceleyecek ve açıklığa kavuşturacaktır.

- Komite, ayrıca, programın kapsamını belirleyecektir. Her iki belge, 1996 yılında gerçekleştirilecek 42. INTOSAI Yönetim Kurulu Toplantısına sunulacaktır.

- Planlanan Konferansın yeri ve tarihi 42. INTOSAI Yönetim Kurulu Toplantısında belirlenecektir.

3- İç Kontrol ve İç Denetim Arasındaki Fark

Tartışmalar sırasında, bazı üyeler, İç Kontrol ve İç Denetim terimleri arasındaki bazı kavram karışıklığı bulunduğunu ifade etmişler veya bunun açıklığa kavuşturulmasını istemişlerdir. İç Denetimin önemli bir hizmet olarak gerekliliği kabul edilmekle birlikte, üye YDK'larca, bu denetimin "İç

Kontrolün ayrılmaz bir parçası" olduğu gerçeği de onaylanmıştır. Bu nokta, 1992'de INTOSAI tarafından kabul edilmiş olan İç Kontrol Standartlarında da açıklığa kavuşturulmuştur. (Sayfa 11, 12 - 31 İngilizce nüsha)

Alt konu IID- Kamu Borçları Raporu

Kamu Borçları Komitesinin şimdiye kadar ki çalışmaları ve geleceğe ilişkin önerileri ile katılımcıların Kamu Borçları oturumlarındaki tartışmalarda ifade ettikleri görüşler dikkate alınarak Komiteye aşağıdaki öneriler yapılmıştır.

1- Komite, YDK'lara şarta bağlı borçların yapısı ve bunların değişik öğelerinin yeterli biçimde denetimi alanında yardımcı olacak rehberler geliştirilmesi amacıyla çalışmalarına devam edecektir. Net cevaplar alınmasını sağlayacak bir araştırma anketi hazırlanmasında gerekli özen gösterilmelidir.

2- Komite, Kamu Borçlarının Denetiminde özel tavsiyeleri de içeren muhtemel inceleme seçeneklerini, kısıtlayıcı olmayan bir biçimde, hazırlayacağı rehberlerde belirtecektir.

3- Komite aşağıdaki hususları inceleyecektir :

- İç ve dış borçların ölçümü ve hesaplanması
- İç ve dış borçların; hizmet maliyetleri dikkate alınarak gerçek miktarlarının tesbiti.
- Para - kredi piyasasındaki yakın gelişmelerle ilgili risk değerlendirilmesi.
- Borç miktarı ve hizmetlere ilişkin tavanların gerçekleştirilebilirlik derecesi.

4- Komite; Kamu Borçlarının Performans Denetimine ilişkin projenin serbest bırakılan bölümleri üzerindeki çalışmalarına devam edecektir.

5- Komite; Kamu Borçlarının Tanımı ve Açıklanmasına ilişkin rehberin güncelleştirilmesi çalışmasını sürdürecektir.

6- Komite, çeşitli muhasebe uygulamaları ışığında, Kamu Borçlarının doğruluk ve mali denetimlerini inceleyecektir.

Alt konu IIE- Elektronik Veri İşleme Denetimi

Bu bölümünde varılan sonuçlar ve tavsiyeler, oturum sırasında görülen iki ana konuya yani : a) Komite ürünlerinin genel yapısı ve kullanımına, b) Gelecek üç yıl için Komite'nin çalışma planı'na ilişkindir. Komite ürünlerinin yapısı ve kullanımı ile ilgili olarak katılımcılarca aşağıdaki hususlar önerilmiştir :

* Komite ve ürünleri, YDK'lar için Bilişim Teknolojisinin (İT) gereği gibi kullanılmasında önemli ölçüde ihtiyaç duyulan bir mekanizma oluşturmalıdır.

*"Bilişim Teknolojisi Denetim Müfredatı", "Güvenliğin Gözden Geçirilmesi Metodolojisi" ve "Bilgi Teknolojisi Stratejisi Geliştirme Rehberi" gibi Komite ürünleri, ilerideki yıllarda YDK'ların ihtiyaçlarındaki ve teknolojideki değişikliklere cevap verecek şekilde zaman zaman gözden geçirilmesi gereken "yaşayan belgeler" olarak düşünülmelidir.

* YDK'lar Komitenin çalışmalarını desteklemeli ve ürünlerini kullanmalıdır.

Komitenin gelecek üç yıl için çalışma planları konusuna ilişkin olarak da katılımcılar aşağıdaki önerileri getirmişlerdir:

* Çalışma planı yeterli olmalı; ve

* Komite ürünleri YDK'lara rehberlik ve yararlı bilgiler sunmalı ve YDK'lar bu ürünleri kendi ülke şartlarına uyarlarak takdir yetkilerini kullanmalıdır.

* Komite, Elektronik Veri İşleme Denetimi için, spesifik standartlar geliştirilmesi konusunda, (ihtiyaç hissedilmesi halinde) Denetim Standartları Komitesi ile işbirliği yapmalıdır. Katılımcılarca yapılan diğer yorum ve öneriler aşağıdaki hususları içerir :

* Bilişim Teknolojisi için eğitimin önemi vurgulanmış ve INTOSAI bölgesel çalışma gruplarından bu alanda seminer ve çalışma toplantıları (workshop) düzenlenmesinin talep edilmesi önerilmiştir.

* YDK'lara gelecekteki Bilişim Teknolojisine ilişkin yoğun bilgi akımı ile başa çıkmak konusunda yardımcı olmak açısından Komitenin çıktılarını yayınlamak konusunda gerekli ilgiyi göstermesi tavsiye edilmiştir.

* Bazı katılımcılar, Komiteden, - uygun olması halinde- Bilgi Teknolojisi işlemlerinin taşarona yaptırılması; yeni teknolojilerin riskleri; Elektronik Veri İşleme Rehberinin gelecek baskısında EDI gibi uç alanlarda daha ayrıntılı çözümleme (analiz) gibi konularda bilgi sağlamasını talep etmiştir.

Alt konu IIF- Program Değerlendirme (Program Evaluation) Raporu

- YDK'ların önemli bir kısmının, Program Değerlendirmenin hedefleri, teknikleri ve metodları üzerindeki çalışmalara gösterdikleri ilginin farkında olarak;

- Program Değerlendirme tekniklerinin pek uygulanmadığı YDK'lar da, bu sistemin uygulanmasının kolaylaştırılması arzulanarak;

- XVI. INTOSAI' de kurulan Çalışma Grubu Raporundaki çözümler ve öneriler dikkate alınarak;

Çalışma Grubunun bu görevini sürdürmesine karar verilmiş ve araştırmalarını aşağıdaki esaslar ve koşullar çerçevesinde yürütmesi kararlaştırılmıştır.

XV. INTOSAI, Çalışma Grubuna yaptığı tavsiyeler şunlardır :

1- Açıklık, çoğulculuk, bilimsel titizlik ve bağımsızlık ilkelerine dayalı olarak raporda önerilen değerlendirme tanımının unsurları saptanmalıdır. Değerlendirme; bir programın, politikanın veya açık ya da zımni bir şekilde hedef tesbit olduğu ve araç kullanımının sözkonusu olduğu kamu faaliyetlerinin, sistematik araştırma tekniklerinin kullanılması suretiyle değerlendirilmesi ve çözümlenmesi olarak tanımlanır.

Çalışma Grubunda yapılan tanımlar çerçevesinde, kamu faaliyetlerini çözümlen diğer teknikler /uygunluk ve performans denetimleri gibi) ile mukayeseli değerlendirme kriterleri benimsenmelidir.

2- Konularına, yoğunlaştıkları alanlarına göre farklı değerlendirme kategorilerini tanımlamak ve her olayda kullanılacak teknik ve metodları belirlemek amacıyla araştırmalar sürdürülmelidir.

3- Özellikle değerlendirme amaçlı denetim yapan ve bilişim sistemlerinin hizmetlerde kullanımlarını değerlendiren YDK'ların ihtiyaçlarına uygun çeşitli değerlendirme tiplerinin daha eksiksiz bir tanımı yapılmalıdır. Çalışma Grubu bu değerlendirmelerin kavramlar, metodlar, avantajlar ve sınırlamalar yönünden analizini yapmalıdır.

4- Değerlendirme kavram, amaç ve standartlarının genel bir gözden geçirilmesi de dahil olmak üzere değerlendirme faaliyetini kolaylaştıracak bir metodolojik çerçeve hazırlanmalıdır. Yapılacak bu çalışma, YDK'ların değerlendirme çalışmalarına (Programlama, araştırma teknik ve esaslarının uygulanmış, metodoloji yönlendirme komitesinin kurulması ve raporlama gibi) imkan vermesi için gerekli olan örgütsel ve yönetsel değişiklikleri incelemelidir.

5- YDK'larca değerlendirme çalışmalarının yapılabilmesi için, önemli engellerin neler olduğu belirlenmelidir.

Gerekli görülüyorsa, YDK'ların yasal yetkileri kendilerine değerlendirme çalışmaları yapmalarına imkan verecek şekilde değiştirilmelidir.

6- Çalışma Grubunca, INTOSAI bünyesinde mevcut bilişim sistemine uygun olarak çeşitli YDK'lardaki değerlendirme metod ve uygulamalarına ilişkin verilerin tamamlanması amacıyla başlatılan bilişim çalışmalarına devam edilmeli ve gelecek Kongre'ye öneriler sunulmalıdır.

7- İhtiyaç duyuluyorsa, INTOSAI'nin diğer grup ve komiteleri ile ilişkiler kurulmalıdır.